І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч 45. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 9-го БЕРЕЗНЯ 1972 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 9, 1972 No. 45. VOL. LXXIX.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

Середа, 8 березня 1972

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТСЬКА КОМІСІЯ ШКІЛЬНОГО ФІНАНСУВАННЯ прийшла до висновку, що найкращою розв'язкою цієї проблеми буде фінансування публічних шкіл із фондів кожного стейту. Тільки таким шляхом можна буде уникнути прикрого явища, що в убогих дільницях на шкільну дитину припадає убога „лепта", а в заможніших дільницях видають значно більші суми на навчання й опіку над шкільними дітьми. Щоб цього досягти, Федеральний Уряд мав би впродовж наступних 5 років передати стейтам від 4,6 до 7.8 більйона долярів для підтримки публічних шкіл.

НАПЕРЕДОДНІ ПРАВИБОРІВ У НЮ ГЕМПШИРІ керівник кампанії за вибір сенатора МекГоверна сказав, що група за вибір сенатора Едмунда Москі на Президента поширює неправдиві відомості про фінансування виборчої кампанії. Таку заяву зробив Френк Манкевіч, політичний директор кампанії за вибір на Президента сенатора МекГоверна.

НАЙВИЩИЙ СУД ПРИЗНАВ ПРАВО за Урядом класифікувати відповідні матеріяли, як таємні, і як такі тримати їх у таємниці від Конґресу, преси і взагалі публіки. Таке рішення винесене після розгляду справи в Апеляційному Суді дистрикту Колумбія, який постановив, що Уряд не може засекречувати якоїсь цілої справи тому, що в ній є частина секретних матеріялів. Найвищий Суд ЗСА у даному випадку підтримав заходи Уряду про збереження особливих державних таємниць.

ІРЛЯНДСЬКА ТРАДИЦІЙНА ПАРАДА В НЮ ЙОРКУ 17 березня, в День св. Патрика, матиме цього року виразно проти-англійський характер. Гаслом на тій параді буде: „Англія, геть з Ірляндії!" Посадник Ню Йорку Джон Ліндзі підтримає національний клич ірляндців і прибуде на ту параду з чорною опаскою на рукаві, на знак жалоби по вбитих ірляндцях.

ДВА МОЛОДИКИ НАПАЛИ В „САБВЕЇ" в Ню Йорку на поліцая - охоронця і почали його бити. Поліцай вихопив револьвера й поранив одного в ногу, і тільки тоді напасники здалися. Їх будуть судити за напад на поліцая і спробу вбивства.

ПІСЛЯ ПРАВИБОРІВ У СТЕЙТІ НЮ ГЕМПШИР, такі ж вибори відбудуться: 14 березня на Флориді, 21 березня у стейті Іллиной, а 4-го квітня у стейті Віскансин.

ДЕПАРТАМЕНТ ТОРГІВЛІ АСИГНУВАВ майже 20 мільйонів долярів на допомогу розвитку торгівлі представників меншостей у ЗСА, головно негрів і порторіканців. Ці фонди будуть передані до рук 16-ти різних організацій, які займуться їх розподілом.

У СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ ТРИВАЄ страйк шоферів та допоміжних робітників великої автобусової компанії, яка обслуговує до 700 000 пасажирів денно. Переговори, в яких бере участь також посередник від стейту, продовжуються, але покищо кінця страйку не видко.

У СВІТІ

СОВЄТСЬКА ПРЕСА ПРИЗНАЛА, що один із контрольованих совєтським державно - партійним апаратом щоденник, „Казахстанская Правда", впав жертвою фальшивої інформації. Після того, як у тій газеті появилась велика пропаґандивна стаття „Зорі Івана Кочерґіна", як нібито зразкового наслідування робітника, що отримав був орден „героя Совєтського Союзу" за свої воєнні заслуги і орден „героя соціялістичної праці", виявилось, що все це була фантазія, бо Іван Кочерґін ніякої такої медалі не дістав. Що сталось із Кочерґіним не відомо, але редакторів тієї газети — покарали.

ДО ЗАХІДНЬОГО БЕРЛІНУ ПРИБУВ совєтський амбасадор у Східній Німеччині Міхаїл Єфремов і довго нараджувався з тамошнім посадником Клявсом Шюцом. Над договором про облегшення комунікації між Західнім та Східнім Берліном нависла хмара, бо не відомо, чи парлямент у Західній Німеччині ратифікує пакт, що його канцлер Віллі Брандт підписав був у Москві з Косиґіним. Московська „Правда" погрожує „наслідками", якщо той пакт не буде ратифікований, а першою жертвою совєтського гніву впаде знову Західній Берлін: його комунікація з Заходом і можливості поїздок поза берлінський мур.

У РИМІ ПЕРЕРВАЛИ судову розправу проти 12-ох підсудних, причетних до виконання в грудні 1969 році цілого ряду бомбових атентатів, в яких згинуло 16 осіб. Головним „героєм" тієї сумної історії став 39-річний колишній балетник, анархіст Пієтро Вальпреда. Розправу перервано з уваги на розпалені довкола неї пристрасті: вона відбудеться аж після парляментарних виборів у травні ц. р.

У СТОЛИЦІ ПІВНІЧНОЇ ІРЛЯНДІЇ БЕЛФАСТІ СТАВСЯ знову терористичний атентат: 50-фунтова бомба вибухла на паркувальній площі біля „супермаркету", в одному вантажному автомобілі, який — як потім виявилось — був украдений. 52 особи були ранені, головно жінки, понищені теж багато авт в безпосередньому сусідстві вибуху.

ВІЛЬНОКИТАЙСЬКИЙ УРЯД НА ТАЙВАНІ (ФОРМОЗІ) ВИДАЛИВ пресвітеріянського духовника, англійця д-ра Гаррі Д. Бірі, давши йому дуже короткий час до виїзду та не подавши причини. Здогадуються, що це сталося тому, що той духовник дав себе пізнати, як прихильник автохтонних тайванців, які не признають принципу, що Тайвань є частиною Китаю та противляться геґемонії китайців, що прибули на Тайвань, як політичні еміґранти з суходолу.

АВСТРАЛІЯ ХОЧЕ ПОЛІПШИТИ свої взаємини з Комуністичним Китаєм і вислала до Гонґ Конґу спеціяльну дипломатичну місію для цієї цілі. Але австралійський прем'єр Вілліям МекМегон заявив, що Австралія далі зберігатиме приятельські взаємини з режимом Чіянґ Кай-шека на Тайвані, дармащо китайські комуністи вважають це за найбільшу перешкоду для покращання зв'язків.

ПЕРЕД ВАТИКАНСЬКИМ ПАЛАЦОМ ВІДБУЛАСЯ демонстрація італійських лібералів, які виступили в обороні бунтарського ігумена монастиря ОО Бенедиктинів, єпископа Джованні Франґоні, який збирав фонди для страйкуючих італійських робітників, одверто виступав проти Америки за В'єтнамську війну, критикував Ватиканську політику і сприяв дезертирам. Ватикан зажадав від Чина ОО Бенедиктинів „поладнати" справу того неспокійного ігумена і його світські однодумці протестували проти можливого перенесення його з Риму.

ПРАВИБОРИ В НЮ ГЕМПШИРІ ДАЛИ НІКСОНОВІ 38 861 ГОЛОС, ДЛЯ МОСКІ — 30 212 ГОЛОСІВ

Манчестер, Ню Гемпшир. — Проведені у вівторок 7 березня ц.р. на терені стейту Ню Гемпшир правибори, найперші в усіх З'єднаних Стейтах Америки, поставили на перше місце між республіканськими кандидатами президента Ричарда Ніксона, і між демократичними сенатора Едмунда С. Москі із Мейну. Згідно з проголошеними в середу 8 березня тимчасовими вислідами правиборів, на республіканському списку велику перевагу одержав президент Ніксон, здобуваючи 38 861 голос, або 70 відсотків усіх відданих на цей список голосів. Із двох інших республіканських кандидатів конґресмен Пол Н. МекКлоскі з Каліфорнії одержав 10 790 голосів, або 19 відсотків, і Джон Ашбрук — 3 283 голоси, або 10 відсотків. На демократичному списку перше місце зайняв сенатор Едмунд С. Москі із Мейну, здобувши 30 212 голосів або 48 відсотків усіх демократичних голосів. Після нього слідує сенатор С. МекҐоверн із Савт Дакоти із 22 581 голосом, або 36 відсотками. На третьому місці опинився посадник Сем Йорті із Лос Анджелесу. Із республіканських кандидатів МекКлоскі виступав під час передвиборчої кампанії із критикою в'єтнамської політики президента Ніксона і Ашбрук закидав Ніксонові надто поблажливе ставлення до комунізму. Переможець із демократичного списка сен. Москі заявив після проголошення висліду правиборів, що цей вислід доказує, що „народ хоче виразного й остаточного закінчення війни у В'єтнамі". Найближчі правибори мають відбутися у найближчий вівторок 14 березня на Флориді. Там зголосили свої кандидатури шість демократичних діячів: сен. Гюберт Гомфрі з Міннесоти, сен. Генрі М. Джексон з Вашинґтону, губернатор Джордж Воллес з Алабами, посадник Джон Ліндзі з Ню Йорку, конґресмен Ширлі Чізголм з Брукліну і колишній сенатор Юджін МекКарті з Міннесоти.

Підклавши бомбу в літак, невідомий шантажист вимагав два мільйони долярів

Ню Йорк. — Адміністрація Міжнародного Летовища ім. Кеннеді припинила у вівторок 7 березня в полудневих годинах на протяг кілька годин лети літаків компанії Тренс Ворлд Ейрлайнс, одержавши анонімне повідомлення, що кожних шість годин протягом двадцять чотирьох годин розірветься на одному з літаків названої лінії підкладена там бомба, якщо не буде виконана вимога підкладача бомб сплатити йому два мільйони долярів. Зараз після одержання цієї погрози аґенти Еф-Бі-Ай, поліція і летунські службовці провели інтенсивні розшуки на всіх літаках Тренс Ворлд Ейрлайнс, завернувши деякі із летів. З допомогою спеціяльно витренуваних собак була знайдена на одному літаків підкладена на ньому бомба на дванадцять хвилин перед її розривом. Спеціяльна команда винесла цю бомбу з літака і потім її знешкодила. Ніяких бомб на інших літаках не знайдено. Не було також ніяких заповіджених невідомих шантажистом вибухів дальших бомб, із яких одна мала розірватися о год. 7-ій вечора у вівторок, і друга о год. 1-ій ранку в середу. Бомбу знайдено о год. 12.40 по полудні на літаку ТВА, що мав летіти до Лос Анджелесу. Покищо невідомо, чи аґенти Еф-Бі-Ай і керівництво згаданої летунської компанії вели якісь переговори з підкладачем бомб і чи погодилися вони на сплачення вимаганої суми у висоті двох мільйонів долярів.

„Асамблея Поневолених Націй" виступила проти закриття радіостанції „Вільна Европа"

Ню Йорк. — Голова „Асамблеї Поневолених Націй" Стефан Корбонскі виступив у відкритому листі до редакції „Ню Йорк Таймсу" з критикою думки припинити працю радіостанції „Вільна Европа". „Асамблея Поневолених Націй" об'єднує в ЗСА представників народів із країн — совєтських сателітів. У листі сказано, що закриття такої американської радіостанції відбулося б у той час, коли Совєтський Союз і його сателіти присвячують щоденно „200 годин пропаґанди ненависти до Америки", і провадять ті радіопересилання на 78 мовах світу. С. Корбонскі попереджує, що ліквідація радіостанції „Вільна Европа" була б розцінена народами Болгарії, Польщі, Угорщини, Чехо-Словаччини і Румунії, як американське визнання статус-кво і постійного совєтського володіння у Східній Европі. Він висловлює осторогу, що тоді серед народів Сх. Европи посилилася б симпатія до комуністичного Китаю — „єдиної великої держави, яка виявляє деяке зацікавлення проблемою відновлення незалежних держав у Східній Европі".

„Радянська Україна" домагається ліквідації радіостанцій „Свобода" і „Вільна Европа"

Київ. — Довгу статтю, сповнену перекручень та інсинуацій, надрукувала газета „Радянська Україна" з 3-го березня під наг. „Чому метушаться радіодиверсанти", вдаючись до таких слів, як „огидні фіґури брехунів і наклепників", „отруювачі ефіру", „гітлерівські найманці" тощо. Газета покликається на вимогу сенатора Фулбрайта закрити радіостанції „Свободу" і „Вільну Европу", розташовані на території Федеральної Республіки Німеччини, в Мюнхені". „Радянська Україна", орган центрального комітету комуністичної партії УССР, наводить такі слова сенатора Фулбрайта для своїх читачів: „Радіостанції „Вільна Европа" і „Свобода" були просто частиною системи — системи брехні і заколотів, що мала обдурювати не тільки американський народ, але і будь-кого, хто готовий їх слухати". „Радянська Україна" покликається на несподівано збільшений в її поняттях авторитет голови Сенатської Комісії закордонних справ В. Фулбрайта і таким шляхом намагається переконати читачів у совєтській Україні, що „Свобода" і „Вільна Европа" — „пронизані брехнею". Газета нападає також на щоденник „Ню Йорк Таймс", на західньонімецький журнал „Вельт" та ін., які виступили в обороні радіостанцій „Свобода"

(Продовження на стор. 3-ій)

Японський монарх радий би бачити президента Ніксона в Токіо

Токіо. — Японський монарх, „мікадо" Гіроґіто заявив, що він з великою приємністю зустрів би президента Ніксона з його офіційними відвідинами в Японії. Хоча формально — за японською конституцією — монарх в Японії є радше символом японського традиціоналізму, а японський прем'єр Ейсаку Сато ще не вистосував офіційного запрошення до президента Ніксона, проте не підлягає сумніву, що та заява Гіроґіта була раніше узгіднена з японським урядом. Свою заяву Гіроґіто склав в ході розмови з представником „Н. Й. Таймсу" С. Л. Солцберґером, якому товаришив до цісарського палацу американський амбасадор Армін Г. Меєр. По японському боці у тій розмові брали участь два високі урядовці з міністерства закордонних справ у ранзі амбасадорів і великий майстер церемонії. Імператор Гіроґіто кількакратно підкреслив приязнь Японії з Америкою, як основу японської закордонної політики і те саме заявив амбасадор Меєр щодо політики американської. Гіроґіто признав, що його надзвичайно цікавить подорож президента Ніксона до Пекіну, але висловив сумнів, чи безпосереднім наслідком тієї подорожі буде кінець війни у В'єтнамі, яка повинна б якнайскорше скінчитися. Зрештою, у тій розмові Гіроґіто згадував про свою двократну активну ролю в прийманні великих рішень японського уряду — раз під час спроби військового перевороту в Токіо 26 лютого 1936 р. і другий — після атомового збомбардування міст Наґасакі й Гірошіми. Гіроґіто говорив про вплив західньої культури й демократії на спосіб думання й устрій в Японії ,про розвиток техніки, виховання його дітей і внуків і т. п. аполітичні справи, але підкреслив ,що тільки завдяки допомозі від Америки Японія змогла піднестись з воєнної катастрофи.

ЗСА вимагають від Москви зміни її політики, таврують доктрину Брежнєва

Вашинґтон. — Державний Департамент оприлюднив своє 621-сторінкове звідомлення, зголошене в цьому році до Конґресу про міжнародну ситуацію й американську закордонну політику. У зв'язку з цим державний секретар Вілліям Роджерс відбув у вівторок 7 березня пресову конференцію. Однаково у тому писаному творі, як в заявах державного секретаря Роджерса таврувалось використовування Совєтами подій у широкому світі для своїх „державних" цілей, маючи насправді на увазі совєтські імперіялістичні й експансивні цілі. Конкретно названо південну Азію ,себто використання індійсько-пакістанського конфлікту для поширення своїх впливів над Індійським океаном, та совєтську політику на Близькому Сході. Однак Роджерс заповів продовжування з Совєтами переговорів про обмеження атомової стратеґічної зброї і дипломатичних контактів, наставлених на поліпшення американсько-совєтських взаємин. Роджерс заявив, що СССР повинні „основно змінити' 'свою закордонну політику. Зокрема у тому звідомленні Державного Департаменту рішуче відкидається так звану доктрину Брежнєва, яка виправдувала інвазію СССР до Чехо-Словаччини. Державний секретар виявив, що він перевів із комунокитайським прем'єром Чжоу Ень лаєм дві і пів години на приватних довірочних розмовах і рішуче заперечував, наче б роля Державного Департаменту стала у порівнанні з ролею Генрі Кіссінджера в Білому Домі підрядною.

ЗСА і Південний В'єтнам збойкотували Паризьку конференцію про В'єтнам

Париж. — Речники американської і південно-в'єтнамської делеґації на Паризькій конференції про В'єтнам повідомили комуністичну сторону, що вони не візьмуть участи у наміченому на четвер 9 березня засіданні тієї конференції. За причину вони подали демонстраційний вихід комуністичної делеґації з 145-го засідання 24 лютого ц. р. і серію останніх напастливих антиамериканських заяв північно-в'єтнамського уряду та преси. Ті заяви, мовляв, не спричиняються до покращання атмосфери, потрібної для ведення спокійних нарад Паризької конференції. Американська сторона не запропонувала ніякої конкретної дати наступного засідання і газетні коментатори припускають, що американський Уряд рішений так довго зволікати з своєю участю у Паризькій нібито мировій конференції про В'єтнам, як довго комуністи використовують її тільки для своїх пропаґандивних цілей і, насправді, для висловлювання лайок на адресу Америки. Комуністи заявили, що Америка „саботує" мирові переговори, наставившись на продовжування „аґресивної" В'єтнамської війни.

Київська жидівська громада обвинувачує своїх провідників із синаґоги у доносах до КҐБ

Москва. — Західні кореспонденти повідомляють, що в Києві впродовж останніх трьох тижнів КҐБ проводило арешти жидів на вулиці біля синаґоги і що група українських жидів обвинувачує провідників тієї синаґоги у співпраці з каґебістами. Дотепер було заарештовано одинадцять жидів. Після 15 днів тюрми їх випустили, при чому, двом поголили бороди. Усіх їх обвинувачували в „хуліґанстві". У Києві і в Москві циркулює лист, підписаний 14 київськими жидами, в якому вони обвинувачують провід синаґоги, „раду", в тому, що вона має зв'язок із КҐБ та старається відігнати молодих жидів від синаґоги, кажучи, що „це не для молодих". Та ж сама „рада" примусила деяких старших віком жидів підписати протиізраїльського листа, а у випадку відмови — грозила, що тих жидів не допустить більше на молитву до синаґоги. „Ню Йорк Таймс" з 8-го березня повідомляв, що „група жидів у Києві, українській столиці, обвинуватила Раду синаґоги у співпраці з поліцією". „Рада" вимагає, щоб жиди після молитви не збиралися біля синаґоги, бо вони, мовляв, тим зневажають синаґогу. Насправді ж ідеться про те, що після молитви жиди обговорюють біля синаґоги справи, пов'язані з плянами еміґрації до Ізраїлю. У листі групи жидів із Києва обвинувачено провід синаґоги в намаганні взагалі не допускати жидів до синаґоги під закидом, що вони невідповідно поводяться. Закордонні відвідувачі інформували, що синаґога в Києві дійсно найбільш ізольована і непевна.

УРЯД ЗСА ЗАСУДЖУЄ АРЕШТИ І РЕПРЕСІЇ В УКРАЇНІ

Вашинґтон. — „Виглядає, що арешти дисидентів (в Україні) скеровані проти оборонців української культурної рівноправности. Як згадуєте, ці арешти включають такі добре відомі українські постаті, як Іван Дзюба, Вячеслав Чорновіл і Валентин Мороз, які своїми описами репресійної совєтської політики в Україні викликали невдоволення совєтської поліції. Уряд З'єднаних Стейтів засуджує ці арешти, як порушення основних людських прав, забезпечених Універсальною Декларацією Людських Прав та самою совєтською конституцією" — твердить чоловий представник Державного Департаменту, діючий асистент державного секретаря для публічних справ Ричардсон молодший ,в одержаній 7-го березня відповіді на підписаного проф. д-ром Левом Добрянським листа і меморіял Екзекутиви Українського Конґресового Комітету Америки з 26-го січня ц. р. до президента Ричарда Ніксона в справі хвилі нових арештів і репресій совєтського режиму проти інтелектуалістів в Україні. У листі секретаря Ричардсона сказано:

„Дорогий п. Добрянський!

Президент Ніксон просив мене відповісти на Ваші завваги, з рамені Українського Конґресового Комітету Америки, відносно найновіших арештів українських інтелектуалістів совєтськими властями.

Уряд З'єднаних Стейтів традиційно осуджував переслідування меншостей, без огляду де б воно не відбувалося. Ми гостро відкидаємо натиск совєтського уряду, спрямований на обмеження національної, релігійної та культурної свободи поодиноких людей чи цілих груп на Україні.

Арешти опозиційних провідників ,як видається, звернені проти оборонців української культурної рівноправности. Як Ви згадали, між арештованими є добре відомі українські постаті, як Іван Дзюба, Вячеслав Чорновіл і Валентин Мороз, звідомлення яких про репресійну совєтську політику в Україні викликали невдоволення совєтської поліції. Уряд ЗСА засуджує ці арешти як насилля проти прав людини, запевнених Універсальною Декларацією Прав Людини та самою совєтською конституцією.

Я можу запевнити Вас всіх членів Вашої організації, що ми підтримуємо зусилля українського на-

(Закінчення на стор. 3)

УКРАЇНЦІ В ОТТАВІ ДЕМОНСТРУВАЛИ Й ІНТЕРПЕЛЮВАЛИ В СПРАВІ АРЕШТІВ В УКРАЇНІ

Оттава. — Два столичні канадійські щоденники «Ottawa Citizen» і «Ottawa Journal», помістили 29 лютого 1972 р. довші вістки про українську демонстрацію біля Парляменту та делеґацію, яка передала міністрові закордонних справ Канади Мічеллеві Шарпові петицію й відбула з ним довшу розмову.

Того ж дня яких 150 українців із запаленими свічками в руках мирно демонстрували в обороні прав людини і народу в Україні, зокрема домагалися від уряду СССР випустити на волю заарештованих у січні діячів культури й науки. Про це інформували обидва щоденники, при чому «Ottawa Citizen» подав, що демонстрацію організувала з рамени Українського Студентського Товариства Віра Юзик. У демонстрації брали участь також такі видатні діячі: сенатор Павло Юзик, заступник головного предсідника УНСоюзу на Канаду, парляментарист А. Сулятицький, сенатор М. Ферґуссон, сенатор Ю. Форсі, сенатор Р. Белісль. Після демонстрації була зформована делеґація, якою проводив полк. Богдан Яримович з Оттави, з рамени Відділу КУК, і до складу якої входили перелічені вгорі державні діячі та ін. Делеґатів прийняв міністер закордонних справ Канади Мічелл Шарп у понеділок у вечірніх годинах.

Обидва оттавські щоденники інформували читачів, що, вислухавши делеґацію й довідавшись про нові арешти в Україні, міністер Шарп „пообіцяв вивчити вручену йому петицію і позитивно відгукнувся на мирну укра

(Продовження на стор. 3-ій)

Автобіографічний нарис Михайла Осадчого „Більмо" появився у видавництві „Смолоскип"

Балтимор. — Видавництво „Смолоскип" ім. В. Симоненка опублікувало книжковим виданням відомий уже з часткових передруків на еміґрації, як теж з офсетного видання в Німеччині, автобіографічний нарис „Більмо", авторство якого приписують літературознавцеві Михайлові Осадчому, колишньому в'язневі совєтських тюрем і концентраційних таборів у 1965-1966 і тепер, в січні 1972 року, арештованому знову. У своєму творі, що є своєрідною мистецькою розповіддю про переживання в'язня у слідчій тюрмі і потім вже в ув'язненні у мордовських таборах суворого режиму, виведена жорстока підсовєтська тюремна дійсність. Автор розповідає про свій арешт, допити слідчими КҐБ, совєтський суд, про зустрічі в концтаборах із в'язнями різних національностей. Поділяється розповідь на дві основних частини — „Комедіянти" і „Місто сонця". Михайло Григорович Осадчий, народився 1936 року в родині селянина - колгоспника на Сумщині, закінчив факультет журналістики Львівського Університету, був викладачем у ньому і в червні 1965 року захистив кандидатську дисертацію на тему „Журналістична діяльність Остапа Вишні (1919-1933)", але ж не був затверджений у званні кандидата журналістичних наук. Був членом КПСС з 1962 року і членом Спілки Журналістів СССР. Прийнята до друку і складена вже збірка поезій М. Осадчого п. н. „Місячне поле" була знищена. Заарештований в серпні 1965 року, Михайло Осадчий був засуджений Львівським обласним судом у квітні 1966 року на два роки ув'язнення, що їх перебув у таборі но. 11 мордовських таборів у Явасі, працюючи там столярем. Звільнений в серпні 1968 року, перебував у Львові. В половині січня 1972 року арештований знову. Одружений, має сина Тараса, що народився під час його перебування в тюрмі. Книжка „Більмо", передрук із крайового захалявного видання, надрукована на доброму папері, у твердій мистецькій обкладинці. Набувати можна у книгарнях, або у В-ві «Smoloskyp», P.O. Box 6066, Baltimore, Md. 21231. Ціна 4.50 дол.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n. Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65 ¢
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Джерело гніву Москви

Колишній президент Джон Кеннеді, вернувшись із невдалої зустрічі з Хрущовим у Відні, заявив огірчений, що принцип кремлівських володарів такий: „що моє — то моє, а що твоє — про це треба говорити". Дві мірки, стосовані Совєтами загальновідомі. Адже ж це совєтська пропаганда стосує поняття „імперіялізм", як нібн синонім американізму, коли водночас найбільш імперіялістичною в світі державою є СССР. Російські комуністи день-у-день впоюють у своїх громадян вигадки про переслідування муринів в Америці, будучи водночас безоглядними русифікаторами в усіх „самостійних" совєтських республіках. А на доказ того, що вони не є антисемітами, вказують на жидів, які або зрусифікувались, або під примусом вислуговуються перед державним апаратом.

Кремлівські володарі так звикли вже до того, що світ не реагує на їхню дволичність, що візиту Ричарда Ніксона у Пекіні відчули, як несподіваний спротив їхнім безперервним провокаціям. Професор Стенфордського університету Роналд Гілтон проголосив недавно в „НИ Таймсі" свого листа п. н. „Водка, кав'яр і тиради", в якому звертає увагу на те, що совєтські правителі скаржаться в Москві перед кожним видатним американцем на антисовєтську пропаганду в ЗСА, ніколи не зустрічаючись із контрзакидами збоку тих відвідувачів, які на кожному кроці в СССР бачать грубу пропаганду проти ЗСА. Перед Заходом Совєти зберігають маску співіснування, їхні дипломати вказують на переговори про обмеження стратегічної зброї і на кілька американсько - совєтських безвартісних домовлень. Аж ось два дні тому секретар оборони Мелвін Лерд знову вказав на нове, для Америки й усього світу загрозливе атомове збросння Совєтів.

Дейвід Лоренс у „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 13 березня ц. р. запевняє, що „совєтські лідери ставляться з глибоким настороженням до розвитку пекінських подій". Неспокій і стурбованість Москви, які межують із панікою, зродились із почуття, що ось вичерпалась мірка терпеливости Америки і її президент перехопив ініціятиву у розвитку світових подій. Не знаючи, як далеко сягають пляни тієї ініціятиви, Москва щораз більше непокоїться.

Червоний з'їзд

Право на вільну думку й політичні переконання — це одно з найбільших досягнень демократії і, зокрема, одно з найбільших досягнень Америки. Воно гарантоване Конституцією ЗСА. Влада може переслідувати людину будь-якого переконання тільки тоді, коли та людина намагалася б скинути законний уряд силою зброї, перевороту. Цим першорядної ваги правом широко користуються всі політично активні особи, організації, у тому числі й Американська Комуністична Партія, що у лютому відбула на Брукліні в Ню Йорку свій з'їзд. Правда, з'їзд проходив у готелі „Тауерс" за зачиненими дверима, але не з наказу влади, а на бажання самих комуністів, яких мало б бути офіційно в партії зареєстрованих 12 000 осіб. Хоча для понад 200-мільйонового американського народу така кількість, як 12 000, є мінімальною, все таки генеральний секретар ЦК КПСС Л. Брежнєв прислав на з'їзд у Брукліні довгу привітальну телеграму з Москви, надруковану в „Правді" з 19 лютого. У ній сказано, між іншим, що „совєтські комуністи висловлюють почуття братерської солідарности з послідовною боротьбою вашої партії — передовою політичною організацією робітничої кляси і всіх трудящих у ЗСА".

Якщо взяти до уваги, що в ЗСА затруднено яких 65-70 мільйонів осіб, то бачимо, що московське помпезне визначення Американської Комуністичної Партії з її 12 000 офіційних членів — звучить у кращому випадку неповажно. Неповажні заяви лунали і на з'їзді. За вістками з поточної преси, наприклад, відомо, що секретар партії Джеймс Джексон у своїй доповіді назвав китайський комунізм „скерованим до війни великодержавним шовінізмом", а в „Плятформі" партії на час президентських виборів зазначено, що комуністи будуть добиватися „дипломатичного визнання комуністичного Китаю". Також постанова „боротися за рівноправність жінок у всіх сферах життя проти чоловічої зверхности" є тільки намаганням комуністів у ЗСА використати жіночий рух, адже в самому керівництві партії і серед членства домінують чоловіки.

Американську Комуністичну Партію переназвано на з'їзді на „Комуністичну партію ЗСА". Але зміна назви не змінить неґативного відношення до партії, яка й далі намагається мислити чужою головою.

ДОЛЯ РАДІОВИСИЛЕНЬ

Три потужні американські радіовисильні передають свої програми до Центральної і Східньої Европи: офіційна радіовисильня „Голос Америки", контрольована безпосередньо Державним Департаментом, і напівприватні, бо користуються також фінансовими пожертвами фірм і окремих осіб — „Свобода" та „Вільна Европа". Перші дві передають частину програм українською мовою та багатьма іншими мовами народів СССР (хоч годі збагнути, чому „Голос Америки" й досі не налагодив передач білоруською мовою!), а „Вільна Европа" передає програми мовами народів країн - сателітів.

Загально вважається, що всі ті радіовисильні інформують про життя американського народу, його здобутки, проблеми, досягнення в ділянці культури, і це вірно. Але саме життя підказало тим радіовисильням ще й інше, не менше важливе завдання: інформувати поневолені Москвою народи про те, що діється на їхніх же батьківщинах.

Наприклад, про засуд молодого історика Валентина Мороза, а потім і повторний його засуд, Україна довідалася — за винятком кількох утаємничених раніше осіб — завдяки програмам американських радіовисилень. Або: цензурована преса в СССР замовчує демонстрації українців та представників інших поневолених народів, які живуть в Америці, в обороні Прав Людини і народів у СССР — американські радіовисильні інформують Україну й інші країни - полонянки про такі демонстрації. Московсько-большевицьку „границу на замке", кагебістами й собаками стережені кордони новочасної російської імперії щодня і щогодини протинають могутні хвилі радіо. Для крилатих радіоптахів правди не страшні „зелені кашкети" прикордонників із найкраще дресованими псами.

Правда, траплялись випадки, що „Вільна Европа" називала Львів польським містом, а Чернівці — румунським, але це, здається, вже справа минулого. Недавно „Вільна Европа" передала програму, в якій розповідалося про українську демонстрацію біля будинку ОН в Ню Йорку в обороні Нескорених.

Також правда, що „Голос Америки" є офіційним голосом, а він не завжди лунає в загальному хорі так, як хотілося б американцям українського походження. Ми хотіли б, щоб, наприклад, „Голос Америки" повідомляв Україну не тільки про вивішування прапорів на ратушах міст для відзначення Свята Української Державности, а й розповів молоді в Україні трохи більше про 22 Січня. Але всього не можна вимагати від радіовисильні — у таких справах треба звертатися до Державного Департаменту через УККА і СКВУ.

Завдяки „Голосові Америки" Україна й інші „республіки" більше довідуються про американський спосіб життя і, таким чином, нівелюється комуністична антиамериканська пропаганда; більше довідуються про позитивні зміни в Америці у расовому питанні, про нові явища в американському культурному житті і т. д., довідуються й про життя етнічних спільнот у цій країні.

Як „Голос Америки", так і радіо „Свобода", що користується, сказати б, більшою свободою вислову, передають релігійні програми рідними мовами народів СССР. Є багато листів - свідчень, що їх не тільки слухають в Україні. В кількох листах повідомляли, що люди збираються біля радіоприймача і моляться та співають услід за радіопрограмою! А такі релігійні програми часто надаються безпосередньо із церкви св. Юра чи катедри св. Володимира в Ню Йорку чи інших церков.

І ось проти такої інформації, якої не в стані заглушити ні московські радіозаглушувачі, ні „громи" комуністичної преси — виступив сенатор В. Фулбрайт, голова Сенатської Комісії закордонних справ. Він назвав працю радіо „Свобода" і радіо „Вільна Европа" не чим іншим, як „пережитками холодної війни"; добре маніпулюючи, він довів до того, що ті радіовисильні втратили — покищо — фонди... Сенатор Фулбрайт, маючи змогу вільно читати пресу всього світу (аби тільки знав інші мови, крім англійської), вирішив, що понад 250 мільйонів людей різних націй, які опинилися за московськими ґратами, можуть обійтися без правдивої інформації ззовні. Таке жалюгідне рішення американського політика вже зустріло відповідну контракцію навіть серед членів Комісії, де сенатор Фулбрайт є „босом": із 16 членів Сенатської Комісії закордонних справ 7 уже виразно виступили проти ліквідації радіо „Свобода" і радіо „Вільна Европа". 2-го березня сенатор Е. Москі (демократ, як і Фулбрайт) вніс від імени 46 сенаторів резолюцію, яка уповноважує Сенат знайти фонди для праці тих радіовисилень. Між підписаними під тією резолюцією є сенатори Г. Гомфрі, Ч. Персі, Е. Рібікофф, Д. Джевітц, Е. Брук та інші впливові в американській політиці діячі, республіканці і демократи. Також президент Ричард Ніксон вже й раніше висловився за продовження праці обох радіовисилень.

Ліквідація „Свободи" чи „Вільної Европи" була б одночасним ударом по Батьківщині Вашингтона і по країнах, де на його новий і праведний закон уповають поневолені мільйони людей, де слухають і вірять „Свободі" та „Вільній Европі", замість слухати й вірити тій радіовисильні, що розпочинає свої програми словами „Гаваріт Масква"... Не можна навіть уявити собі розмірів морально - політичної поразки Америки, коли б дійшло до припинення програм радіовисилень, які говорять до відтятих і затуркуваних червоною пропагандою мільйонів людей, та ще і їх рідними мовами, призначеними Москвою на ліквідацію, на злиття в „єдіном русском море". До цього не дійде, а коли б доходило — треба боротися всіма доступними нам силами і засобами.

Леонід Полтава

I. Вовчук

ПРИСТУП ВЕЛИКОДЕРЖАВНОЇ ЛИХОМАНКИ

(2)

Теоретики царського великодержавства називали російський нарід „богоносцем", за Сталіна його названо „великим", а нині ще й „інтернаціональним". Його „інтернаціоналізмом" п л я ново, спираючись на адміністративно - політичний апарат охоплюється економічне, соціяльне і культурне, в першу чергу, життя неросійських націй, силою утримуючи їх в імперському комплексі. Так у царстві московського соціялізму твориться абстрактна соціялістична спільнота, яку називають „новою історичною спільнотою — радянським народом".

За твердженнями науковців, які з доручення ЦК опрацьовують теоретичні підвалини для того творива, воно має охопити ввесь світ. „Радянський нарід — перша спільнота, що прокладає шлях розвиткові іншим міжнаціональним с п і льнотам („общностям"), які неминуче виникнуть на шляху до майбутньої інтернаціональної спільноти... Вона охопить в майбутньому все людство і матиме в своїй основі єдине світове господарство і єдину і н т е рнаціональну культуру" („Вопросы Истории", ч. 9, 1971, стор. 15). Абстрактна „нова історична спільнота", творення якої посилено після 24-го з'їзду КПСС, прокладе шлях до створення за її зразком всесвітньої спільноти. За цими догматичними програмовими н а с т а н овами здійснює Кремль зовнішню і внутрішню політику.

У практиці внутрішньої політики посилено натиск на поневолені нації: „ тащить и не пущать". Прославлюючи історію з „інтернаціоналізмом" вибраного народу, керівництво імперії вимагає гамувати й витісняти, пригнічувати і вбивати національно - духові первні в культурах неросійських націй, накидаючи їм мітичний інтернаціоналізм російського народу. Обмосковлення національного життя, русифікацію шкільництва прикривається технічним прогресом. У згаданому раніше журналі „Вопросы Истории", після ствердження, що вивчення рідної мови та історії в початковій і середній школі не забороняється, доводиться, що рідна мова стає гальмом до всебічного оволодіння знаннями.

„Загально відомо, твердять „ВИ", що обсяг знань людства подвоюється через кожні вісім років. Забезпечити, щоб підвалини всіх цих знань, тим більше найновіші осяги, зараз же могли бути приступними школярам їх рідною мовою, виявляється практично неможливим. Для цього необхідно було б усю інформацію про найновіші досягнення постійно перекладати на всі мови СССР". А це, мовляв, економічно є нереальним. „Саме з причин нереальности повної і своєчасної інформації юнаки і юначки, які закінчували б національні школи, фактично опинялися б у гіршому стані, як ті, які вчилися російською мовою і для яких підвалини знань подавалися значно повніше". Так обґрунтовує орган Академії Наук і Міністерства вищої і середньої спеціяльної освіти СССР р у с и фікацію шкільництва.

Доведення дике і парадоксальне. Мова націй з тисячолітньою культурою стає перешкодою до засвоєння здобутків науки і знань для „нової" історичної спільноти („общности") з „глибоким інтернаціоналізмом" російського народу. Подавши таке „обґрунтовання" русифікації шкільництва, журнал Академії Наук СССР вважає, що і майбутня світова спільнота з її інтернаціональною культурою засвоюватиме її російською мовою. „Нарешті, не можна не враховувати, що саме через російську мову нові покоління малих народів легше за все можуть засвоїти лпші досягнення минулого і сучасного всієї світової культури" („В. И.", ч. 9, стор. 22).

* * *

Після 24-го з'їзду КПСС, на якому наголошено необхідність твердого курсу в зближенні, скріпленні єдности націй, пресу напомповується популярними викладами псевдонауки про посилювання інтернаціоналізму російського народу в духовому і культурному житті націй, включених у м о с ковське царство. Січневий пленум ЦК КПСС деталізував досі твердий курс і поставив вимогу перед літературою і мистецтвом відданіше, як досі, служити партії.

У схваленій „Постанові про літературно - мистецьку критику", зміст якої надруковано в органі ЦК „Коммунист" ч. 2 ц. р., визначено заходи для ідеологічного і ідейно - теоретичного дозброєння і п е р еозброєння майстрів і ремісників з цеху критики. Постанова вимагає, щоб вони пристрасніше і фаховіше впливали на літературну і мистецьку творчість, більше допильновували, щоб національне формою зливалося з інтернаціональним, а ним же глибоко пройнятий російський нарід, як ствердив Брежнєв.

(Закінчення буде)

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

Леся Лисак

ОСТАННІЙ ПОЇЗД ВІДІЙШОВ...

Ми поїхали по Міру на летовище. Вона вийшла з літака останньою, йдучи тією зрівноваженою ходою, по якій пізнається людей, що не переносять метушні і поспіху. Мірин брат привітав її усмішкою: — Ось як скоро ти приїхала! За не цілу годину літак привіз тебе з Ню Йорку додому. Вачиш, як вигідно жити в добі джетів?

Обличчя Міри не виявляло ентузіязму. — Літаки вигідні тоді, коли добра погода, як, наприклад, сьогодні. Але коли сніговія, буря чи густа мряка, тоді справа вже не така проста. Минулої зими у сніговію ми просиділи вісім годин на летовищі, а це, як знаєш, страшенно вичерпує. Зокрема людина любить тишу, спокій і хоче мати почуття певности.

— Ти все ще не можеш забути поїздів, якими любила їздити? — пожартував брат. — Та тільки подумай: у сніговії поїзди теж спізнялися, і то на кілька годин!

— Але я була тоді завжди у вигідному, теплому вагоні, і це мене ніяк не хвилювало, — всміхнулася Міра. — Ти ж знаєш, що в дальшу дорогу я вибиралася завжди під ніч, мавши запевнене місце у спальному вагоні. І, повір, там мені спалося найкраще. Мене заколисував ритмічний стукіт коліс, який неначе промовляв: „Нічим не турбуйся, ти тут безпечна. Мрій у снах про те, що приємне і гарне".

— Ти ніколи не перестанеш бути романтичкою, — зідхнув брат. — Але мрії — мріями, та скільки часу треба витратити, щоб заїхати з одного кінця Америки в другий? Інакше було в нашій вужчій батьківщині — Галичині. Там подорож поїздом мала інший характер, і для багатьох, як, наприклад, тебе, Міро, була приємністю.

— Так, була, — промовила тихо Міра, — аж доки не відійшов останній поїзд.

В її очах відбився якийсь спомин, і я попросила, щоб вона поділилася ним зі мною.

— Це одна з воєнних історій, яких були тисячі, але які колишні скитальці, живучи тепер у вигодах і достатках, забули. Це було влітку 1944 року, коли совєтські війська, проломивши німецький фронт, займали Галичину. Брат був у Дивізії, ми з мамою — в нашому родинному містечку З.

В останньому листі до нас брат радив нам залишити все і подаватися на Захід, мовляв, „там може якось зустрінемось". А ми зволікали до останньої хвилини, бо не знали, куди їхати і що робити між чужими. Залишили рідну хату аж тоді, коли на ній від стрільна загорівся дах. По трьох тижнях злиденної мандрівки ми опинилися у, здавалося б, ще не заторкненому жахіттями війни підгірському селі.

Наші скромні харчові і грошові припаси вичерпалися. Мати сіла втомлена й голодна біля придорожнього рова і сказала: „Йди, доню, до найближчої залізничної стації, дізнайся, коли відходить поїзд на захід. Я тут тебе підожду".

До найближчої залізничної стації було десять кілометрів. Коли я туди добилася, мені сказали, що останній поїзд відійшов уранці, і після цього висадили мости у повітря. Зрозпачена, я воліклася кам'янистою дорогою до мами. „Що ми тепер вдіємо? — гнітила мене думка. — Чому доля так жорстоко покепкувала над нами? Чому ми не могли потрапити кілька годин раніше на той останній поїзд, що від'їхав у безпечні місця, від'їхав туди, де ще можна дошукуватися якоїсь надії?"

Нараз почався зливний гірський дощ. Я вся промокла, трусилася від холоду, — у мене не було навіть плаща. А до того всього зламався по дорозі закаблук єдиної пари черевиків, які я мала. Я шкутильгала, мов каліка. І це мене дорешти заломало. З моїх очей попливли сльози, що змішувалися з краплями дощу. Плачучи, я навіть не завважила німецького старшини на коні, який кинув у мій бік не зовсім вдалий дотеп. Цей його дотеп подратував мої докраю послаблені нерви, і я, не тямлячись, крикнула: — Соромтеся плести дурниці, коли людина в біді! — Я глянула на нього, і з жахом запримітила, що він був добре підпитий. Він зупинив коня і крикнув: — А ви не смієте ображати німецького старшину! Я можу вас у цій хвилині застрілити, і нічого мені за це не буде, бо такі, як ви, на війні не рахуються! — Він сягнув по пістолю. У мене миттю обсохли сльози, і я спокійно відказала: — Якщо вбивство безборонної жінки принесе вам, старшині, честь — стріляйте!

Від цих слів він неначе протверезів. Глянув на мене уважно, перепросив і спитав: — Так чого вам треба?

— Нам з матір'ю потрібно транспортації. Поїзди вже не курсують.

Старшина повів рукою в сторону возів, що їхали дорогою: — Це тросс, яким я командую. Ми їдемо на захід. Підвеземо вас.

І підвезли. Через Карпати на Словаччину. А звідтіля ми вже подалися поїздом далі на захід. І коли, по різних воєнних перипетіях, по кількалітній таборовій скитальщині, опинилися в Америці, поїзд став знову для мене тим, чим був у дитинстві: засобом сполуки, якому можна довіряти. А тепер знову прийшли зміни, і знову доводиться інакше подорожувати.

Брат глянув ніжно на Міру: — Що ж, мусиш користуватися літаками. Та коли ми повернемось у вільну Україну, тоді ти сядеш на кордоні у поїзд і проїдеш ним рідну землю вздовж і вшир. І тоді глядітимеш крізь вікно вагона на рідні поля, ріки, міста і села, а колеса поїзду вистукуватимуть бадьору мелодію здійсненої мрії. Добре, Міро? —

— Промовляєш до мене, як до дитини, — засміялась вона. — Проте, хто заперечить, що мрії не сповнюються?

Любов Коленська

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ЛЕСЯ МАРТОВИЧА

(2)

Як згадує далі В. Стефаник, по матурі вони розійшлися, бо Л. Мартович і Л. Бачинський пішли на правничий факультет до Чернівець, а Стефаник на медичний до Кракова. По студіях розпочалася Лесева мандрівка по різних адвокатських канцеляріях, аж до здобуття докторату. Деякий час він редаґував „Громадський Голос" у Львові. Почавши від університетських студій, обсіли злидні Мартовича, батько вже нічого йому не міг давати і як пише В. Стефаник: „вивінував доньки, а син дістав своє віно (11 січня 1916 року) від української громади, — тиху передчасну могилку десь отам поверх Львова."

Читаючи, в газеті „Наш Прапор" з 29 січня 1936 р. допис Степана Шопського під наголовком „Забута могила" — довідуємося таке: „Перебуваючи літом м. р. в Улицьку Зарубанім, у Равщині, я принагідно довідався, що в недалекому селі Манастирку є могила письменника Л. Мартовича. Я рішився відвідати цю могилу. Я уявляв її собі, як який пам'ятник або хоч замітніший гріб з хрестом". Пізніше, переповідає автор цього допису, він ніяк не зміг знайти гробу письменника і зайшов до місцевого пароха в „старосвітському циліндрі".

Вони пішли. „З а р а з же таки біля брами цвинтаря, під огорожею, лежало на купі кілька врослих в землю каменюк". Парох сказав, що того каміння було два стоси; ще недавно закупив його на пам'ятник д-р Кунців, особистий приятель Мартовича, в якого Мартович перебував майже до останніх днів свого життя, але з будовою справа затяглася, а „добрі люди" камінь розікрали". Пізніше й таблицю на пам'ятник купили, але вже пам'ятника не було з чого поставити. „Таблиця лежить у мене на стриху . . . Г у т о р я ч и, переходимо в східній кут цвинтаря, звідки розтягається прекрасний вид на Погорище, де Лесь Мартович доживав останніх днів. Десь тут — показує о. Каревич на якісь ледве замітні горбочки — буде могила Леся Мартовича. На одному з горбочків спільна могила двох невідомих стрільців. — Ось, один з тих двох гробів — каже о. парох — або той побіч, або той, що в ногах, ще здається, що цей побіч, буде й могилою Леся Мартовича. Тут лежать тлінні останки Леся Мартовича . . . без дерев'яного хрестика ,без огорожі. Без будь-якого знаку, що тут лежить співець села, поет колосистих нив, „доктор хлопістики", Лесь Мартович".

У спогадах про дім Леся Мартовича пише Стефаник: „Ця біла, колись хата Мартовича, — розпалася, садок вирубаний впень, бджіл нема, діти хоровиті. Каже Людмила (сестра Мартовича) — родичі давно в гробі. Мій брат і сестри також пішли на вічний спочинок, так і не мав нікого, ні ради, ні поради . . . " Згадує Василь Стефаник, що їм з Л. Бачинським стало тоді безконечно сумно і старалися за його твори дістати які гроші на корову, щоб допомогти Людмилі. „Мій Боже! Чи геніяльний письменник, покійний Лесь Мартович, не годен із-за гробу дати своїй сестрі корову? Ех, ви, видавці та приятелі! читачі й не читачі! читаюча й не читаюча українська громадо ! . ."

Свою літературну творчість Л. Мартович почав при кінці 80-их років під впливом ідей І. Франка і М. Драгоманова, продовжуючи реалістичні нап-рямні Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного й Кониського. Тоді, коли творив він „геніяльно злосливі сатири" (Стефаник), посеред учнів виник задум створити літературно-мистецький гурток. Його суспільна праця поміж селянами із Прикарпаття на спілку із В. Стефаником дала „Нечитальника", а потім „Лумера". Стефаник написав диспозицію твору, а Лесь Мартович дав йому мистецьке оформлення. Він друкувався в журналі „Н а р о д", в газетах „Хлібороб", „Свобода", „Громадський Голос". Крім оповідань надсилав туди різні есеї та статті на мистецькі й суспільно-політичні теми.

Творчість Л. Мартовича охоплює тридцять оповідань, дві повісті й одну драму, кілька літературно-критичних та публіцистичних статтей. Особливо захоплювався він Т. Шевченком і женевськими виданнями М. Драгоманова. Знайшли його записник з переписаними поемами й поезіями Т. Шевченка, Івана Франка і назвами прочитаних творів Толстого, Достоєвського та інших.

Оті всі його намагання посилити селянський рух, співпраця по журналах, газетах, навіть його роз'їзди у вічній праці по канцеляріях дали йому величезне знання законів селянської психіки, надхнули його мистецькою снагою. В штутґартському журналі, у статті, опублікованій німецькою мовою п. з. „Aus fremden Zungen". — З чужих мов", — писав про нього І. Франко: „Мартович найперше чудовий знавець галицького життя, при чому його творам у великій мірі властивий гумор. Іронію долі, яка змушує людину виявляти свої вчинки зовсім у іншому світлі, ніж вони є насправді, письменник вміє відчути в нашому народному житті краще, ніж будь-хто інший. До того ж його манера наскрізь ориґінальна, легка і далека від будь-якого шаблону".

Крім І. Франка ще багато письменників відгукнулося на його твори, особливо на його оповідання „Мужицька смерть", що про нього з великим захопленням висловлювався М. Коцюбинський. О. Кобилянська, М. Павлик, Леся Українка зацікавлено стежили за оповіданнями Л. Мартовича, і в одному з листів Лесі Українки читаємо про її особливе прохання — якнайшвидше переслати їй твори Л. Мартовича.

В Москві, у 1910 році вийшла його збірка в перекладі на російську мову „Войт и другие рассказы" — із передмовою О. Назар'єва.

Незвичайно талановитий Л. Мартович, геніяльний спостерігач (як і писав про нього В. Стефаник) — мистецько віддзеркалював свої спостереження у своїх творах. Він увесь горів у праці над переродженням села і своїх побратимів — селян, ненавидів псевдоінтеліґентське, неграмотне наставлення до селян і змальовував його в їдкій сатирі. У нього усе життя було прагнення знищити те, що приковує селян до їхньої безпросвітньої несвідомости. Він своїми творами давав підтримку селянству в національній боротьбі. В нього було гостре, не ржаве перо і глибока гуманність.

Свої останні роки проживав у Івана Кунцева, важко хворів, тут закінчив свою повість „Забобон" і написав повість „Село Підойми" і драму „Політична справа". Під час російської інвазії, при переході військ і нищенні домів ,ледве визбирали останні твори Леся Мартовича, розмішані болотом і несені вітром . . . Читаємо про нього посмертну згадку в „Ділі" із 27 січня 1916-го року, де пишеться, що помер Лесь Мартович в селі Погариську, Равського повіту, де був комісарем для контролі збіжжя, після російської інвазії.

(Далі буде).

„Радянська Україна" домагається...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

і „Вільна Европа". „Радянська Україна" називає такі призвища співробітників радіостанції „Свобода" в Мюнхені, як Гаранін, Кубик, Неймирок, Є. і В. Іванови та ін., твердячи, що вони „зрадники Батьківщини", або ж „здебільшого зрадники Батьківщини, які свого часу служили Гітлерові". Газета задоволена з того, що ті радіостанції не матимуть фондів на свою працю, й додає: „Не можна не погодитись з Фулбрайтом, який застерігає американських сенаторів, що діяльність радіостанцій „Вільна Европа" і „Свобода" свідчить про зухвале втручання США у внутрішні справи соціялістичних країн". Інформаційні програми обох радіостанцій, що передають різними мовами народів СССР та країн-сателітів, „Радянська Україна" називає „радіодиверсіями", „інсинуаціями найвищого ґатунку" тощо.

УРЯД ЗСА ЗАСУДЖУЄ АРЕШТИ І РЕПРЕСІЇ В УКРАЇНІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

роду та других совєтських меншостей в їхніх намаганнях для осягнення основних прав людини та її гідности. Одначе, совєтський уряд відкидає всякі намагання офіційної закордонної інтервенції в обороні одиниць, переслідуваних за їхні релігійні чи політичні переконання. Тому то, відклик до міжнародних установ таких, як Об'єднані Нації, є особливо доцільною методою для зосередження світової опінії на їхнє жалюгідне становище. Це ми старалися робити. Наша делеґація в Об'єднаних Націях часто підносила справу переслідування меншостей в Совєтському Союзі й дня 17 березня 1970 року пані Ріта Гавзер, американська делеґатка в Комісії для Прав Людини Об'єднаних Націй, домагалася від Совєтського Союзу „вжити всіх потрібних заходів для забезпечення розвитку життя для своїх численних меншостей". Вона висловила занепокоєння з приводу загроження основних прав українського народу.

Приватні групи та особи мають важливе завдання до виконання, розголошуючи про жалюгідне становище меншостей в Совєтському Союзі. Хоч ми знаємо, що наслідки зовнішнього розголосу мають певні обмеження в замкненому совєтському суспільстві, то все ж таки совєтський уряд виявляє деяку вразливість на некорисний розголос за кордоном. Надужиття антирелігійних фанатиків та національних шовіністів були деколи критиковані в совєтській пресі. Коли іноді більш відомі випадки репресій діставали неприхильний розголос за кордоном, положення арештованих дещо поліпшувалося" — пише у своїй відповіді асистент державного секретаря Ричардсон.

Подібні твердження висловив — як уже інформовано в попередньому числі „Свободи" — американський репрезентант в Об'єднаних Націях амбасадор Джордж Буш, також відповідаючи на інтерпеляцію Екзекутиви УККА в справі останніх арештів в Україні.

Паризький „Ль'Експресс" повідомляє про телефони до КГБ в Україні

Париж. — Популярний французький журнал „Ль-Експресс" у числі з 27 лютого 1972 р. подав у розділі „Політичні новини" на стор. 23-й вістку під наг. „Зайнято". У ній сказано: „Офіційні чинники в Україні потурбовані телефонічними дзвінками. Звідки? — із ЗСА. Українці з Америки телефонують безпосередньо до Совєтського Союзу й вимагають свободи для 19 інтелектуалістів, заарештованих у січні за „націоналізм". Вони телефонують до КГБ у Києві (Е — 46501) і до КГБ у Львові (296 20), до головного прокурора (29 6741) і до Верховної Ради України (К 31001). Перший секретар місцевої комуністичної партії, могутній Пьотр Шелест, постійно відповідає, що його „немає". Така комунікація, завжди коротка, не коштує занадто дорого: приблизно 12 долярів за одну „рекламацію".

Совєти й Чехо-Словаччина бойкотують наради ОН про очищення природи

Об'єднані Нації. — Совєтський Союз і Чехо-Словаччина збойкотували засідання підготовної Комісії Об'єднаних Націй щодо великої міжнародної конференції в справі очищування природи, яка має відбутися у Стокгольмі у днях від 5 до 16 червня ц. р. СССР і ЧССР є одинокими европейськими комуністичними членськими країнами тієї Комісії. Свій бойкот вони з'ясували, як протест проти недопущення до тієї конференції Східньої Німеччини, яка не є членом Об'єднаних Націй, ані не бере участи в будь-котрій Аґенції ОН. Моріс Стронґ з Канади, який має стати генеральним секретарем Стокгольмської конференції, висловив надію, що „знайдеться спосіб" поладнати цю кризу: мовляв, добро справи вимагає, щоб у такій конференції взяли участь абсолютно всі без винятку країни світу. 70 членські держави Об'єднаних Націй склали в справі очищування природи свої меморіяли й завваги, разом на 12.000 сторінок машинопису. Підготовний Комітет виготовив на цій підставі інформаційну книгу про цю проблему величиною 800 сторінок, що її мають перестудіювати всі делегати понад 100 держав світу, які візьмають участь у Стокгольмській конференції, між ними й Комуністичний Китай.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149-2 av.

З Літературно - мистецького Клюбу у Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю 10 березня ц. р. відбудеться там вечір, на якому Рафаїл Венке, при акомпаньяменті Дарії Каранович, виконає скрипкове сольо. — Іван Керницький - Ікер прочитає свою нову гумореску, а Степан Крижанівський виступить з монологом „Трохи на весело — трохи на поважно". Початок о год. 7:30 веч.

УКРАЇНЦІ В ОТТАВІ ДЕМОНСТРУВАЛИ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

їнську демонстрацію", як подав щоденник «Ottawa Citizen». До цього «Ottawa Journal» додав наступне: „Міністер Шарп сказав, що канадійський уряд інтервеніюватиме в справі арештів через своїх амбасадорів" у СССР, і що ця проблема буде полагоджувана шляхом „тихої дипломатії". Газета зазначила, що позитивна реакція міністра закордонних справ Канади до українського прохання була в контрасті до неґативної збоку прем'єра Канади П'єра Трудо. Минулого червня, подає «Ottawa Journal», прем'єр Трудо сказав українцям, що він не порушував „питання про українських націоналістів" під час відвідин Москви, побоюючись, щоб московські провідники не відповіли йому запитанням, як у Канаді ставляться до сепаратистів Квебеку? Прем'єр Трудо тоді сказав, що „обидві ті справи є внутрішніми справами".

Щоденник «Ottawa Citizen» долучив до свого повідомлення велику фотознімку з підписом: „Марш із свічками в понеділок біля Парляментського горбка".

Скільки на цю тему канадійські щоденники в Оттаві.

ВИСТУП ДЖОНА ДІФФЕНБЕЙКЕРА

На стор. 377 офіційного видання канадійського уряду «Commons Debates» з 29 лютого 1972 року опубліковано промову колишнього прем'єра Канади Джона Діффенбейкера в Палаті Громад, у якій, між іншими справами, Джон Діффенбейкер заперечує невдале порівняння прем'єра Трудо діячів української культури, які виступають в обороні прав своєї мови й культури в Україні, із сепаратистами в Квебецькій провінції Канади. Промовець зацитував уривок з статті у «Free Press» з 2-го липня 1971 року, в якій було сказано: „Порівнювання українських мучеників з групою викрадачів людей і вбивників не тільки ображає українських інтелектуалістів, — це удар по обличчі кожного демократа, який відкидає тиранію тоталітаризму".

Колишній прем'єр Канади Джон Діффенбейкер очолює тепер Міжнародний Комітет Оборони Прав Людини, який займається обороною людських і національних прав, у тому і в совєтській Україні.

ВИСТАВКА 7-ОХ ВИДАТНИХ МИСТЦІВ

Ню Йорк. Заходами Об'єднання мистців українців в Америці відбудеться в днях 12-19 березня ц. р. в ґалерії ЛМКлюбу в Ню Йорку при 2-ій Евеню збірна виставка сімох мистців, які належать до найвидатніших в американсько - українському образотворчому світі: Якова Гніздовського, Миколи Горбача, Михайла Мороза, Зеновія Онишкевича, Богдана Савчука, Марії Шероцької і Петра Холодного. Відкриття відбудеться в неділю 12 березня о год. 1-ій вполудне. Виставка охоплюватиме різні мистецькі напрямки і стилі, твори мальовані різною технікою.

ЗВЕРНЕННЯ

ДО ВСЕЧЕСНІШИХ ОТЦІВ ДУХОВНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ І ВСІХ УКРАЇНЦІВ — ЛЮДЕЙ ДОБРОЇ ВОЛІ

Як уже відомо всім з преси, — в Глен Спей, біля „Верховини", оселі УРСоюзу, має постати церква Святих Апостолів Петра і Павла.

Осягнення цієї благородної мети можливе тільки при жертовності нас усіх. В єдності наша сила. Покажімо ділом нашу єдність. Переживаємо дні Великого Посту. Скріпімо Святий Піст добрим ділом і даймо пожертву на побудову нової Святині; даймо щедро і даймо зразу, щоб з чистим серцем і несокрушенним сумлінням ми прийшли до Святої Сповіді, знаючи, що ми з гідністю виконали свій християнський обов'язок.

В цій Святині отці духовні зможуть завжди принести безкровну жертву за український народ та за своїх вірних, а тому дуже просимо всіх отців настоятелів звернутись теплим словом до своїх парафіян, щоб складали свої пожертви; а також просимо, щоб отці духовні подали добрий приклад своїм вірним, складаючи посилену пожертву від себе.

Христос сказав: „По ділам вашим всі знатимуть, що ви мої учні". Отже зробім всі добре діло, щоб бути гідними учнями Христовими.

Пожертви просимо висилати на такі адреси:
Mr. A. Manoylo, Glen Spey, N.Y. 12737, або
St. Peter and Paul Ukrainian Orthodox Church
Building Fund
First Federal Savings and Loan Association
Acct. #11864
Port Jervis, N.Y. 12771

За всі пожертви наперед сердечно дякуємо, нехай Милосердний Господь нагородить сторицею всіх щедрих жертводавців.

ЗА БУДІВЕЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Митроп. Прот. Віталій Коваленко
Духовний Опікун

Інженер В. Саленко, Голова Буд. К-ту
Проф. В. Барка, Секретар Буд. К-ту
Проф. А. Манойло, Скарбник
А. Журавель, Староста

Зимовий баль інженерів у Дітройті

У карнавалі завжди велику увагу громадян звертає на себе Баль Інженерів, чи не завдяки презентації дебютанток, що нею урочисто впроваджують в товариське життя нашого міста кільканадцять, а то й кількадесять панночок. Цього року баль почався в залі Венецького Клюбу 29 січня коктейлем з товариською розмовою, що розгорнулась відтак при круглих столах на бенкеті, під звуки оркестри „Зоря".

Коли вже оркестра готувалась до танечної музики, голова Т-ва Українських інженерів Б. Андрушко привітав гостеей, бажаючи доброї забави, і представив інж. І. Козака, як конферансьє. Він заповів програму вечора, в яку, крім танців і презентації дебютанток, входив подвійний виступ „Секстету" пань з піснями. Танці почались, але внедовзі перервано їх, бо дебютантки, якими дбайливо опікувались дружини інженерів, пп. Віра Андрушко й Ірена Сеник, були готові до презентації. Викликані дебютантки виходили з букетами білих гвоздик і з рожевими стрічками під звуки оркестри, що грала мелодії. Зупинялись перед подіюм, одні з грецїозною усмішкою, другі з поважними мінами, вклонялись публіці, а викликаний товариш забави підходив з других дверей і, подавши руку, відходили обоє в сторону. (Прізвища є під фотом).

Конферансьє звернувся до дебютанток з коротким словом, підкреслюючи, що цим вони входять в товариське життя. Він запросив батьків відтанцювати з доньками перший вальс, після чого наступний вальс був з їх товаришами забави, а згодом пішли загальні танці.

Потім з'явилася шістка жінок, усі дружини інженерів. Був це „Секстет" без назви, як сказав конферансьє. Були це: Христя Липецька, дві Миросі Михалович і Стефанюк, Зеня Серафин, Надя Лаврин і Віра Андрушків, при фортепіяні Маріянна Юзвяк. Воня виконали „Українську баркаролю", слова Пачовського, музика Людкевича, і „Пісню про любов", слова Грушкевича, музика Фр. Лєй. Лірично-м'ягкі голоси зразу завоювали публіку. Але „Секстет" з'явився вдруге через годину. В репертуарі, цим разом з оркестрою, були такі пісні, як „Циганочка", Львів, слова і муз. Романа Левицького, „Минули літа, прийшла осінь", слова Раковського, музика Г. Раскіна.

Хочеться висловити признання оркестрі „Зоря" і М. Томінові, що серед модерної музики для танців, дала чимало старої музики, зокрема коломийки і аркана. Останній танцювали з темпераментом також пані.

На балю були й гості з інших стейтів, як Ю. Собко, уряд. амер. консуляту у Франкфурті (Нім.), д-р Романовський з Дейтон-Огайо з двома гістьми-американцями, д-р Б. Масик з Толідо, д-р П. Дзюба з Монтреалю з родиною, інж. Б. Хам з родиною (дочка дебютувала) з Сан Дієго (Кал.). Забавовий Комітет складався з інженерів: голова Б. Андрушків, заступник Р. Крохмалюк, та Б. Кордуба, І. Король, Р. Омецінський, К. Сеник, Р. Стефанюк і Б. Сторожик. Їм належиться признання, бо забава не могла бути кращою.

Найбільші два щоденники в Мичиґені помістили вістки про баль українських інженерів з фотознімками дебютанток — „Дітройт Фрі Прес" з 3 лютого і „Дітройт Нюс" з 4 лютого. Весь дохід був призначений на Студентський Фонд при місцевому Відділі Т-ва Українців Інженерів.

В. Несторович

ДЕБЮТАНТКИ З АСИСТЕНТАМИ НА БАЛЮ ІНЖЕНЕРІВ У ДІТРОЙТІ В ДНІ 29 СІЧНЯ 1972

На фото (зліва) Уляна Тарновецька і Олег Березовський, Дана Липка і Тарас Філяс, Оля Козак і Давид Зінь, Наталка Ковч і Ігор Кучер, Дарія Нижанківська і Зенон Кривий, Лариса Пацин і Юрій Маринюк, Анна Черняк і Володимир Гайдар, Лариса Хам і Тарас Масик, Анна Левак і Ярко Маринюк. (Бракує Марія Назаренко та Нестор Лопатяк). Скрайні зправа й зліва: голова Т-ва У. Інж. Богдан **Андрушків з дружиною Вірою і п. Ірина Сеник (обі вони** опікунки дебютанток) та інж. Ігор Козак, конферансьє.

АРХЕОЛОГІЧНА ЗНАХІДКА

Уперше в стародавньому скитському похованні науковці знайшли зразок старогрецькі письма та зразок давнього мистецтва у ветляді мініятурного розпису кришки до дерев'яної скриньки. Біля Баштанки на Миколаївщині експедиція Інституту геології АН УССР розкопала „Булгакову" могилу, поблизу с. Булгакове. У ній виявлено „парне скитське поховання 4-го століття до нашої ери, де напрочуд добре збереглися шкіряний саґайдак із стрілами, писала „Радянська Україна" з 23 лютого, залізні ножі, набір дерев'яних скриньок". Знайдення зразка старогрецького письма — це перший випадок в історії археології в степах півдня України.

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж.

повідомляє, що

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОКРУГИ

— відбудуться —

в суботу, 11-го березня 1972 року
в залі УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ
при 140 Проспект Аве., Ервінґтон, Н. Дж.
Початок о год. 5-ій веч.

До участи в зборах зобов'язані предсідники, секретарі, касири і делегати Конвенції наступних Відділів:

3, 14, 27, 37, 43, 65, 76, 133, 142, 152, 172, 214, 219, 234, 272, 306, 322, 340, 371, 413, 459, 490.

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття і вибір президії зборів;
2. Справоздання з діяльности Округи;
3. Вибір Окружної Управи і Контрольної Комісії;
4. Схвалення пляну праці на 1972 рік;
5. Обговорення весняної організаційної кампанії;
6. Різні справи.

В зборах візьмуть участь:

ВОЛОДИМИР СОХАН, заст., гол. предсідника і рекордовий секретар;

СТЕПАН ГАВРИШ, гол. радний і обласний організатор.

ЗА ОКРУЖНУ УПРАВУ:
Юліян Баранюк, гол., Володимир Роговський, секр
Василь Салабун, касир

Аплікація на прийняття

— на —

КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
на СОЮЗІВЦІ
КЕРГОНКСОН, Н. И.

від 6-го до 31-го СЕРПНЯ 1972 року

Ім'я і прізвище: ....
Адреса: ....
Вік: .... Член УНС, Відділ: ....

Знання української мови:
СЛАБО ☐ ЗАДОВІЛЬНО ☐ ДОБРЕ ☐

Залучую на рахунок оплати $..................
(Повна оплата курсів — $150.00. Половину належности треба вплатити із аплікацією).

Аплікації висилати на адресу:
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION ESTATE
Kerhonkson, N.Y. 12446 Tel.: (914) 626-5641

ТАРЗАН, Ч. 6713. Тарзан кидає в очі обманцям їхні злочини

Власті почують про цей злочин супроти бідних торгівців гумою... які стараються внести культуру в Африку!

Відрубуючи руки миролюбним африканцям? Доручаючи свому опричникові Серґо покласти мене в джунґлії у могилу?

Золоті монети, Тарзане! Як ті, що їх їх касир платив вагабундам — за людські руки!